

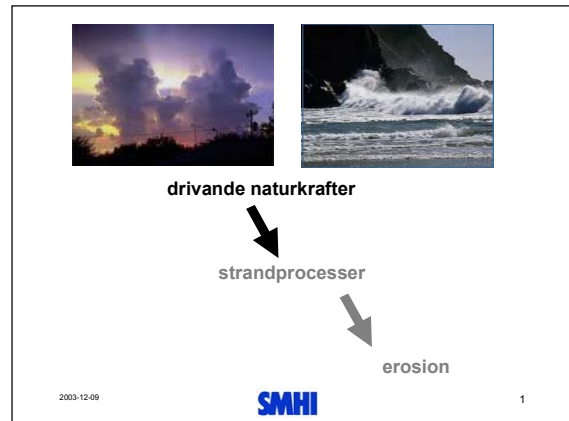
Regeringens uppdrag

"Risker för och skador uppkomna av stranderosion skall minska.

SGI skall genom en samordnande roll verka för att minska risker för stranderosion och skador som uppkommit genom sådan erosion."

Samordningsansvar för stranderosion

Stranderosion

– seminarium i Malmö den 26 november 2003

STATENS GEOTEKNISKA INSTITUT
SWEDISH GEOTECHNICAL INSTITUTE

Varia **536**

S t r a n d e r o s i o n

– seminarium i Malmö den 26 november 2003

Stranderosion

Seminarium i Malmö den 26 november 2003

Samordningsansvar för stranderosion

Erosion har under många år orsakat stora skador längs kusterna, särskilt på Skånes sydkust där en stor del av stränderna försvunnit ut i havet. Konsekvenserna av stranderosion är betydande i bebyggda områden, såväl ur samhälls- som privatekonomiskt perspektiv.

Statens geotekniska institut, SGI, har av regeringen fått i uppdrag att genom en samordnande roll verka för att minska risker för stranderosion och skador som uppkommit genom sådan erosion. SGI skall bl.a. ge stöd vid fysisk planering, förebyggande åtgärder och insatser för att återställa skadade områden. Under hösten har SGI påbörjat detta arbete i nära samverkan med andra myndigheter, länsstyrelser och kommuner.

Syfte

SGI inbjöd därför till ett seminarium för att byta erfarenheter kring frågor om stranderosion. Avsikten var att presentera och diskutera aktuella frågor, att skapa kontakter mellan olika aktörer i samhället och beskriva kunskapsbehovet när det gäller stranderosion.

Deltagare

Seminariet vände sig till dem som i olika funktioner kommer i kontakt med stranderosionsfrågor i kommuner, länsstyrelser och statliga myndigheter, liksom de som via FoU, konsultation och entreprenadarbeten arbetar med stranderosion.

Dokumentation

Denna rapport innehåller bilder och texter från de presentationer som gjordes vid seminariet. Mer information kan fås av respektive föredragshållare eller av Bengt Rydell, ansvarig för samordningsansvaret för stranderosion vid SGI.

Varia	Statens geotekniska institut (SGI) 581 93 Linköping
Beställning	SGI Litteraturtjänsten Tel: 013-20 18 04 Fax: 013-20 19 09 E-post: info@swedgeo.se Internet: www.swedgeo.se
ISSN	1100-6692
ISRN	SGI-VARIA--03/536--SE
Projektnummer SGI	11735
Dnr SGI	3-0308-0466
©	Statens geotekniska institut

Innehåll

Program	5
SIG:s samordningsansvar för stranderosion	7
Myndigheter i samverkan	15
Erosionsskadecentrum	25
Omfattningen av stranderosion i Sverige	31
Kunskapsläget – statusrapporter	37
Så skyddas kusterna i Danmark	51
Stranderosion – fortsatt arbete	65

**Seminarium - Stranderosion
Malmö 26 november 2003
Deltagarförteckning**

Förnamn	Efternamn	Foretag	Epost
Erling	Alm	Ystads kommun	erling.alm@ystad.se
Thomas	Aurell	WSP Environmental	thomas.aurell@wspgroup.se
David	Bendz	SGI	david.bendz@swedgeo.se
Jim	Bengtsson	Skanska Sverige AB	jim.bengtsson@skanska.se
Åsa	Björn	Länsstyrelsen	asa.bjorn@m.lst.se
Claus	Brogger	Skagen Innovation Center	claus@brogger.mail.tele.dk
Lars	Damm	Malmö stad Gatukontoret	lars.damm@malmo.se
Felicia	Dobos	Länsstyrelsen i Skåne län	felicia.dobos@m.lst.se
Susanne	Edsgård	Räddningsverket	susanne.edsgard@srv.se
Gösta	Ericsson	Sweco	gosta.ericsson@sweco.se
Ann-Sofi	Eriksson	Ystads Kommun	ann-sofi.eriksson@ystad.se
Christer	Eriksson	Villaägarföreningen, Löderup	
Lennart	Eriksson	Skanska Teknik AB	lennart.eriksson@teknik.skanska.se
Roland	Fridh	Malmö kommun	roland.fridh@malmo.se
Hans	Hanson	Lunds Universitet	hans.hanson@tvrl.lth.se
Lars-Olof	Hartzén	SWECO VIAK AB	lars-olof.hartzen@sweco.se
Katinka	Hessel-Tjell	Länsstyrelsen i Skåne län	katinka.hessel.tjell@m.lst.se
Ann-Christine	Hågeryd	SGI	ann-christine.hageryd@swedgeo.se
Claes-Göran	Jagenroth	Landskrona kommun	cg.jagenroth@tv.landskrona.se
Poul	Jakobsen	Skagen Innovation Center	sic-denmark@mail.tele.dk
Mats	Jepson	Lomma Kommun	mats.jepson@lomma.se
Lars	Johansson	SGI	lars.johansson@swedgeo.se
Lasse	Johansson	SMHI	lasse.johansson@smhi.se
Karin	Kockum	SGI	karin.kockum@swedgeo.se
Christian	Laustrup	Kystdirektoratet	cl@kyst.dk
Assar	Lundqvist	Banverket	assar.lundqvist@boverket.se
Christer	Lundqvist	Scandiaconsult	christer.lundqvist@scc.se
Göran	Mattiasson	Länsstyrelsen i Skåne län	goran.mattiasson@m.lst.se
Sverre	Meisingset	Reef Systems AS	sverre@greef-systems.com
Samir	Moushiy	Länsstyrelsen i Skåne län	samir.moushiy@m.lst.se
Henrik	Möller	Tyréns AB	henrik.moller@tyrens.se
Lars	Nordhemmer	Lomma Kommun	mats.nordhemmer@lomma.se
Lars	Norén	NCC Construction Sverige AB	lars.noren@ncc.se
Elvin	Ottosson	SGI	elvin.ottosson@swedgeo.se
Lennart	Persson	Lomma Kommun	lennart.persson@lomma.se
Magnus	Persson	SGU	magnus.persson@sgu.se
Karin	Rankka	SGI	karin.rankka@swedgeo.se
Christina	Rappe	Naturvårdsverket	christina.rappe@naturvardsverket.se
Lennart	Ringström	Thulica AB	lennart.ringstrom@thulica.se
Per	Roman	Sundsvalls kommun	per.roman@sundsvall.se
Svante	Roupe	SWECO VBB AB	svante.roupe@sweco.se
Anders	Rubin	Malmö Kommun	anders.rubin@malmo.se
Bengt	Rydell	SGI	bengt.rydell@swedgeo.se
Emil	Sandberg	Gatubolaget.Göteborg	emil.sandberg@gatubolaget.goteborg.se
Carsten	Staub	SWECO	carsten.staub@sweco.se
Torbjörn	Sundgren	Skanska	torbjorn.sundgren@teknik.skanska.se
Nils	Vilhelmsson	NCC Construction Sverige AB	nils.vilhelmsson@ncc.se
Karin	Öberg	Naturvårdsverket	karin.oberg@naturvardsverket.se
Sven-Åke	Öhman	WSP	sven-ake.ohman@wspgroup.se

Stranderosion – seminarium i Malmö den 26 november 2003

Program

9.00	Kaffe och registrering	
9.30	Välkomsthälsning	Kommunalrådet Anders Rubin, Malmö stad
	SGI:s samordningsansvar för stranderosion	Elvin Ottosson och Bengt Rydell, SGI
	Myndigheter i samverkan	Christina Rappe, Naturvårdsverket Lasse Johansson, SMHI Susanne Edsgård, Räddningsverket Assar Lundqvist, Boverket Magnus Persson, SGU
	Erosionsskadecentrum	Erling Alm, Ystads kommun
	Omfattningen av stranderosion i Sverige	Magnus Persson, SGU Ann-Christine Hågeryd, SGI
12.15	Lunch	
13.15	Kunskapsläget – statusrapporter	
	- Mekanismer vid erosion	Karin Rankka, SGI
	- Erosionsskyddsteknik	Lars Johansson, SGI
	- Lagstiftning	Bengt Rydell, SGI
	Så skyddas kusterna i Danmark	Christian Lastrup, Kystdirektoratet
14.45	Kaffe	
	Stranderosion – fortsatt arbete	
	- Forskningsnätverk	Hans Hanson, Lunds universitet
	- SGI:s samordningsansvar	Bengt Rydell, SGI
	- Diskussion	
16.00	Avslutning	
	Moderator:	Håkan Rosqvist, Statens geotekniska institut (SGI)

SGI:s samordningsansvar för stranderosion

SGI:s samordningsansvar för stranderosion

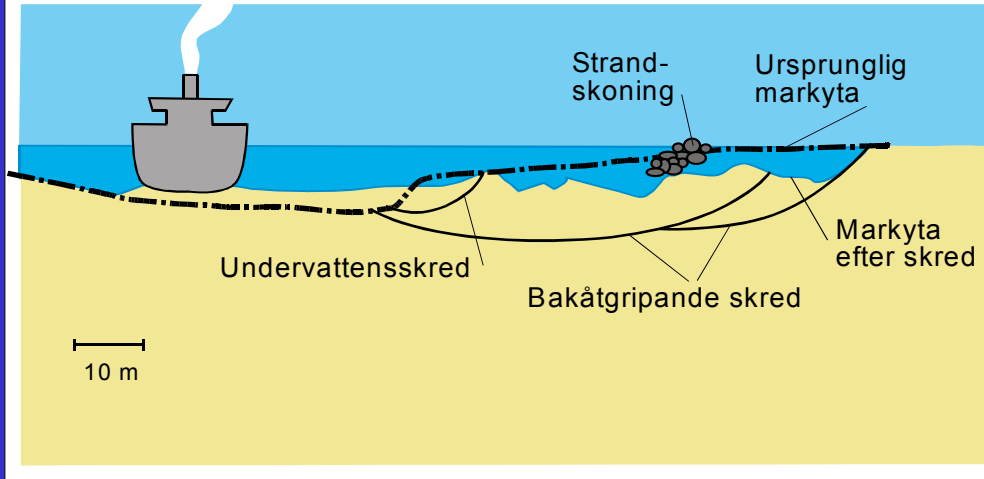
Elvin Ottosson och Bengt Rydell
Statens geotekniska institut

Samordningsansvar för stranderosion

Agnesbergsskredet 1993-04-14

2003-12-09

Sikfors, Piteälven 2001

2003-12-09

Statens geotekniska institut

SGI är ett forskningsinstitut med sektorsansvar inom geoteknik. Vi bedriver geoteknisk forskning och rådgivning och har ett myndighetsansvar i ras-, skred- och stranderosionsfrågor.

Vår verksamhet bygger på ett nära samspel mellan forskning, rådgivning och information inom markanvändning och byggande. Vi samverkar med den geotekniska marknaden – myndigheter, universitet, konsulter och entreprenörer.

SGI har kontor i Linköping, Göteborg, Malmö och Sundsvall

www.swedgeo.se

Forskning

Myndighetsuppgifter

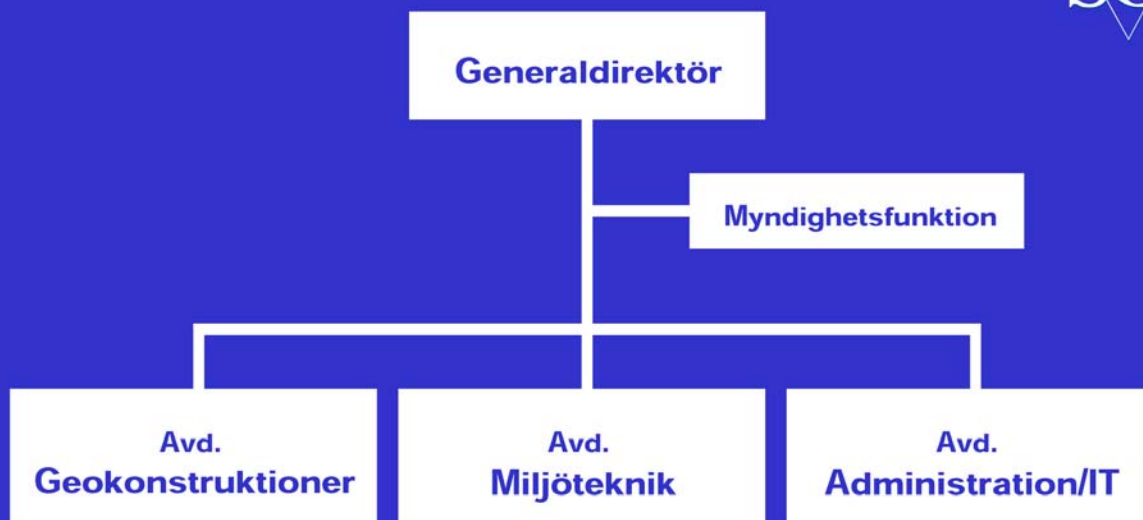
Rådgivning

Kunskapsförmedling

www.swedgeo.se

Myndighetsfunktion

- Verksamhet i Göta älv dalen
- Rådgivning till länsstyrelser och kommuner (Västra Götalands län) i plan- och byggfrågor
- Remisser infrastrukturärenden, tillåtlighetsprövning enligt Miljöbalken
- Förebyggande åtgärder
- Utryckningsberedskap vid skred och ras
- Delegation för ras- och skredfrågor
- Samordning stranderosion

Regeringens uppdrag

”Risker för och skador uppkomna av stranderosion skall minska.

SGI skall genom en samordnande roll verka för att minska risker för stranderosion och skador som uppkommit genom sådan erosion.”

Samordningsansvar för stranderosion

SGI:s målsättning

SGI skall ha ett samordningsansvar för stranderosion med ett helhetsperspektiv utifrån samhällets intressen. Utgångspunkten är att medverka till förebyggande av skador till följd av stranderosion genom lämplig samhällsplanering och väl planerade erosionsbegränsande och återställande åtgärder vid hotad bebyggelse, infrastruktur och andra skyddsvärda områden. Institutet skall ge stöd till kommunal räddningstjänst vid riskbedömningar i akuta situationer.

Samordningsansvar för stranderosion

SGI:s inriktning

- Remissinstans till kommuner och länsstyrelser vid förebyggande insatser och åtgärder mot stranderosion
- Remissinstans vid tillståndsärenden angående stranderosion
- Samordning av ansvarsförhållanden mellan svenska myndigheter
- Kontakter med myndigheter inom EU och övriga länder
- Rapportera om kustutvecklingen och behov av skydd mot stranderosion till institutets ägare
- Medverka till ökad förståelse för stranderosion i samhället

Samordningsansvar för stranderosion

Aktiviteter 2003

- Etablera samordningsfunktionen internt och externt
- Kunskapsuppbyggnad
- Klargöra omfattning av stranderosion

Samordningsansvar för stranderosion

Myndigheter i samverkan

Naturvårdsverkets roll och hållning i stranderosionsfrågor

Naturvårdsverket skall vara samlade och pådrivande i miljöarbetet, både nationellt och internationellt. Verkets arbete skall syfta till att främja en ekologiskt hållbar utveckling.

- Naturvårdsverket har det övergripande ansvaret för samordning och uppföljning av miljöarbetet gentemot andra myndigheter.
- Naturvårdsverket hanterar stranderosion främst ur naturskyddsynpunkt i samband med områdesskydd och täktverksamhet, och yttrar sig bland annat verksamhetens skada på biotoper och växt och djurlivet.
- Erosionsprocessen är att betrakta som en del av dynamiken i naturen och bidrar till mångfalden av geologiska former och ekosystem. (Gäller ej fartygstrafik och regleringsdammar)

Christina Rappe, Naturvårdsverket

Naturvårdsverkets arbete i anknytning till stranderosion

- **Yttranden** i ärenden som rör tillståndsprövning för olika typer av erosionsskydd, som t.ex. tekniska åtgärder eller sandutfyllnad.
- Möjlighet att **överklaga** fattade domar och beslut enligt 11 och 12 kap. MB samt begära **omprövning** av gamla vattendomar.
- Delta i det utökade **samrådet** enligt 6 kap. 5 § MB i ärenden som länsstyrelsen har bedömt kunna medföra betydande miljöpåverkan. Samrådet skall avse åtgärdens lokalisering, omfattning, utformning och miljöpåverkan samt innehåll och utformning av miljökonsekvensbeskrivningen.
- **Vägledning** inom områdena täktverksamhet, vattenverksamhet och strandskydd.

drivande naturkrafter

strandprocesser

erosion

2003-12-09

SMHI

1

Lasse Johansson, SMHI

extremer och klimatvärden

vågor

ström

vattenstånd

2003-12-09

SMHI

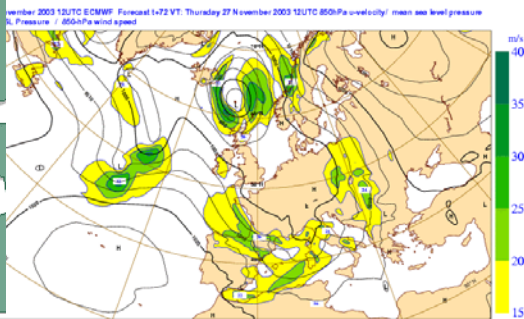
2

från observationer

...eller beräkningar

$$q = \frac{\partial}{\partial t} \frac{f + \nabla \times u}{h}$$

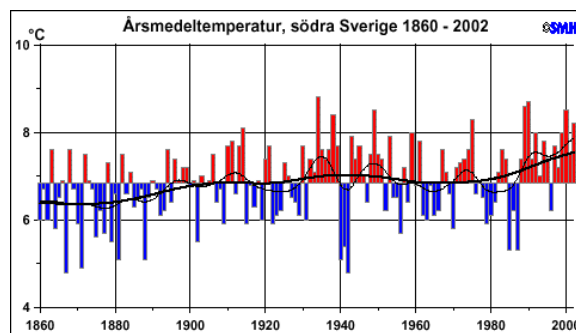
2003-12-10

SMHI

3

Lasse Johansson, SMHI

vi börjar kunna förutse framtidens klimat...

...och därmed framtidens vindar och vågor

2003-12-10

SMHI

4

Tuve 1977

Susanne Edsgård, Räddningsverket

Proposition 1985/86:150

”Förebyggande åtgärder m.m. mot jordskred och andra naturolyckor”

Definition av naturolycka

Naturhändelse som inte är ovanlig eller inte har ett långsamt odramatiskt förlopp.

- Åsknedslag
- Skred
- Laviner
- Jordskalv
- Stormar och hagel
- Översvämningar
- Snöoväder

Susanne Edsgård, Räddningsverket

Räddningsverket fick 1987 uppdraget att ta fram översiktliga stabilitetskarteringar för kommunerna samt att administrera ett statsbidrag från vilket kommuner kan söka bidrag för förebyggande åtgärder mot naturolyckor

Statsbidrag till förebyggande åtgärder mot naturolyckor i bebyggda områden.

- Kommuner kan söka
- För utförda eller planerade åtgärder
- Bidrag kan utgå med upp till 80% av bidragsberättigade kostnader eller upp till 80% av de hotade objektens värde.
- Endast inom bebyggda områden, ej för nyexploatering
- 25 milj kr/år

Susanne Edsgård, Räddningsverket

Handläggning av ansökan

- Ansökan till Räddningsverket senast 1/8
- Tekniskt utlåtande över objekten från SGI och SMHI
- Besök i vissa kommuner
- Preliminärt beslut i feb/mars
- Slutligt beslut då kompletteringar och kommunfullmäktigebeslut insänts

Arbetsgång

Riskvärdering t.ex. genom översiktlig kartering

Detaljerad undersökning

Området OK

Området inte OK

Möjlighet att söka
Statsbidrag till
förebyggande åtgärd

Susanne Edsgård, Räddningsverket

Regeringsuppdrag

- Räddningsverket fick i regleringsbrev för år 2002 till uppgift att göra en översyn av nuvarande system för att förebygga naturolyckor.
- Verket beskrev bidragets styrkor och brister. En brist var att långsamma odramatiska förlopp som kusterosion trots att de så småningom leder till hastiga förlopp inte omfattas av bidraget.
- Verkets förslag till förändring var bl.a. Att förebyggande åtgärder avseende kusterosion som hotar bebyggelse skall vara ersättningsberättigad.
- Ingen respons från departementet hittills.

Assar Lundqvist, Boverket

Boverkets roll

Boverket är den centrala förvaltningsmyndigheten för frågor om

- fysisk planering och bebyggelseutveckling
- byggande och förvaltning av byggnader
- boende

Verket svarar också för den centrala administrationen av det statliga bostadsstödet i form av bidrag till finansiering av bostäder.

Verksamhet inom området fysisk planering

Boverket har *uppsiktsansvar* över Plan- och bygglagen och delar av Miljöbalken (3 och 4 kap. om hushållning med mark- och vattenområden, riksintresseområden).

Verket ska följa utvecklingen och förmedla fakta och erfarenheter av uppsikten, ge vägledning till kommuner, länsstyrelser och andra samt analysera och uppmärksamma regeringen på behov av förändringar. Uppgiften innebär ett samspel med centrala, regionala och lokala myndigheter.

Samordningsansvar för de statliga myndigheternas arbete med planeringsunderlag för tillämpningen av PBL ingår också i myndighetens uppgift.

Verksamhet med koppling till stranderosion

I regleringsbrevet för 2003 står att målsättningen är att den byggda miljön skall utgöra en god livsmiljö samt medverka till en hållbar utveckling ur ek, socialt och ekologiskt perspektiv. Fysisk planering skall bidra till en hållbar utveckling. Uppsikten över planväsendet skall bidra till hög kvalitet i planläggningen och planprocessen.

Några bestämmelser i PBL med anknytning till stranderosion:

- Miljö- och riskfaktorer som bör beaktas vid beslut om användningen av mark- och vattenområden ska redovisas i kommunernas översiktsplaner enligt 4:1 PBL.
- Ett grundläggande krav i PBL är att mark ska vara från allmän synpunkt lämplig för ändamålet för att den ska få användas för bebyggelse. Lämplighetsbedömningen sker vid detaljplaneläggning eller vid lovprövning, 1:6 PBL.
- I 5 kap. 7 § PBL anges vad som får regleras med detaljplan. Det kan gälla t.ex. lovpliktens omfattning, att införa marklov för trädfällning, källare kan förbjudas, viss mark kan undantas från bebyggelse, byggnaders läge på tomten kan bestämmas. För att ett område ska vara lämpligt för bebyggelse kan bestämmelser om visst tekniskt utförande införas, t.ex. krav på visst grundläggningsdjup eller krav på viss grundläggningsmetod för att undvika rasrisk.

Boverket har kommit i kontakt med stranderosionsfrågor i några olika sammanhang t.ex. **Översvämningssuppdraget 2002** och vid **remissyttranden till regeringen över överklagade detaljplaner**. Uppdraget om översvämningar avsåg att undersöka i vilken omfattning risken för översvämningar behandlades i kommunernas översiktsplaner. I vissa detaljplaner från Skåne som remitterats till Boverket för yttrande har erosionsproblem funnits med, det kan ha gällt trädfällning och lokalisering av ny bebyggelse. Frågor om stranderosion har dock inte förekommit i någon större omfattning i dessa sammanhang.

I det pågående projektet om ”**Säkerhetshöjande åtgärder i detaljplan**” som Räddningsverket driver och Boverket medverkar ingår en kartläggning av vilka säkerhetsåtgärder som kan regleras i detaljplan med stöd av PBL. Projektet syftar till att framställa en vägledning för kommunernas detaljplanearbete och för länsstyrelsernas rådgivning samt prövning av planer.

Erosionsskadecentrum

Erling Alm, Ystads kommun

Presentation av Erosionsskadecentrum (EC)

- Bakgrund till att EC bildades
- När/hur bildades EC ?
- Vilka är vi ? Hur jobbar vi ?
- Verksamhetsidé, verksamhetsplan
- Hur ser vi på framtiden: Erosion i framtiden – växthuseffekten; Framtiden för EC

Erosion – ett av framtidens stora miljöproblem

- Vår grundinställning är, att ”naturen ska ha sin gång”; erosion är en naturlig process; åtgärder bör vidtas för att minska skadorna till följd av den i och för sig naturliga processen.
- Problemet är redan stort; väderleksförändring och havsytehöjning kan öka skadorna; vi bör ha beredskap och kunskap, så att vi kan hantera erosionsfrågorna i framtiden.

Bakgrund

- 1820-talet
- 1950-talet (impediment – värdelöst — rekreation o fritidsliv – värdefullt)
- Försök att engagera staten; gråzon – ur myndighets- och lagstiftningssynpunkt
- 1986 – erosionskonferens – Lunds Universitet/Ystads kommun
- 1989 – Växthuseffektens inverkan på den kommunala planeringen
- En lång rad händelser på olika plan
- Dramatik – hus uppslukades av havet – upp till 300 m strandförskjutning
- Intresse från många nyckelpersoner:
Partiledare, ministrar, statsministern, generaldirektörer, kungen o drottningen, massmedia
- Engagemang från flera sydsvenska kommuner
- SBUF, NUTEK
- KTH, LTH, Villaägarna i Löderups Strandbad

Erosionsskadecentrum (EC) bildas

- EC bildades i avvaktan på ett statligt engagemang (först 7 kommuner; numera 20 kommuner); Ingenjörsvetenskapliga Rådet
- Hur jobbar vi? Verksamhetsidé + Verksamhetsplan
- Fortsatta händelser
- Regeringsbeslut om 7 Mkr
- Regeringsbeslut om ”Utredning om samordning av ansvar för erosionsfrågor”
- Olika tekniker har uppmuntrats:
  - Hövder/badbryggor, friliggande vågbrytare
  - Sandutfyllnad
  - Uppbyggnad och armering av klitter

- Plantering av strandråg
- Mattor
- Slätskydd av omvända filter, gabioner, betongmadrasser, betongplattor
- Experiment har uppmuntrats:
  - Pumpprojektet UDC
  - Vertikala dräneringsrör
  - Fenor

Detta har vi hittills uppnått

- Erosionsproblemet har blivit en nationell fråga. Engagemanget och intresset från många parter i landet är stort; utöver kommunernas insatser har staten och föreningar, typ villaägareföreningar, engagerat sig.
- Genom våra åtgärder har erosionen och skadorna till följd av denna hejdats inom flera områden.
- En stor kunskapsbank finns inom Erosionsskadecentrum.
- Ett intensivt samarbete sker mellan Erosionsskadecentrum, kommuner, universitet och högskolor, Kystdirektoratet i Danmark och andra organ utanför Sverige samt villaägare m.fl.
- SGI har fått samordningsuppdraget rörande erosionen – ett av ECs huvudmål som uppnåtts.

Önskemål gentemot EU/staten/myndigheter

- Fatta ett snabbt beslut om att ge SGI samordningsansvaret rörande havserosionsfrågor
- Ge SGI erforderliga resurser för att fungera som samordnare
- Ge stöd åt Erosionsskadecentrums verksamhet
- Medverka till att erosionsproblematiken lyfts fram i EU-sammanhang (EUROSION och MESSINA).
- Medverka till kontaktskapande inom EU

Nuläge

- SGI
  - verkar som samordnare i ett nätverk med bl.a. Naturvårdsverket, Boverket, SGU, Räddningsverket, SMHI
  - svarar för att få samlade kunskaper om erosionsproblematiken
  - en myndighet med ansvar att vända sig till
  - forskning o utveckling backas upp
  - EC som kommunalt organ
  - EU-medel nyttjas
  - kontakter i flera länder utvecklas
- Engagemanget i frågan är mycket stort – stöd från olika parter under resans gång. Lokalt, organisationer, politiker, medier

Framtiden

- Hur kommer erosionen att utvecklas i framtiden ?
- Hur påverkar växthuseffekten situationen ?
- Viktigt att ha kunskaper och en handlingsberedskap !

- Ska EC finnas kvar ?
  - Enligt SGI – viktigt med en kommunal part
  - EU visar intresse för EC
  - EC – ett viktigt nätverk
-
- EC har hittills jobbat för sitt eget avskaffande
  - EC finns kvar, så länge någon vill ha oss kvar

Syfte och mål

Syftet med **Erosionsskadecentrum** är att verka för att flexibel, kostnadseffektiv och miljöanpassad erosionskyddsteknik utvecklas, vilket kan användas i förebyggande syfte och därmed minska de kostnader, som erosionen medför.

Avsikt

Avsikten är att till **Erosionsskadecentrum** knyta expertis i form av forskare, produktutvecklare och andra, som kan bidra till att uppnå syfte och mål.

Erosionsskadecentrum skall fungera som kontaktorgan, remissinstans och samordnare samt fylla den "lucka", som avsaknaden av ett statligt organ givit upphov till.

Nuläge

Erosionsskadecentrum har sitt säte i Ystad. Kommuner i södra Sverige och Danmark är idag medlemmar i **Erosionsskadecentrum**.

Ett samarbetsorgan mellan kustkommuner

Verksamhetsidé

Erosionsskadecentrum är en förening för kommuner och andra organisationer som aktivt vill verka för utveckling av teknik och anordningar som skyddar mot stranderosion.

Erosionsskadecentrum ska verka genom att initiera och följa projekt, vilka genomförs av forskare, konsulter, produktutvecklare, entreprenörer och andra som knyts till verksamheten.

Erosionsskadecentrum ska därtill i frågor om erosionsskydd verka som kontaktorgan, remissinstans och som pådrivare för ökat statligt engagemang.

Handlingsprogram för Erosionsskadecentrum 2003

Aktivitet	Åtgärd/mål
Knytta kontakter och sprida information	1. Skapa goda kontakter med SGI, som är statens samordnare i erosionfrågor. 2. Skapa kontakter med organisationer och företag i övrigt genom att delta i konferenser, dokumentera och visa pågående projekt, sprida information om EC och Ingenjörsvetenskapliga rådet. 3. Öka medlemsantalet genom att erbjuda alla kustkommuner som har erosionsproblem medlemskap.
Genomföra och utvärdera projekt	1. Följa pågående projekt i medlemskommunerna. 2. Klarlägga verkan av "Pressure Equalisation Modules". 3. Starta ett projekt om strandens värde i ett samhällsekonomiskt perspektiv. 4. Delta i lämpligt EU-projekt.
Inventera och dokumentera	1. Utveckla och ajourhålla ECs webbplats.
Ingenjörsvetenskapliga Rådet	1. Stärka rådets status genom att medlemmarna i externa kontakter informerar om rådets samlade kompetens.

Omfattningen av stranderosion i Sverige

Omfattning av stranderosion i Sverige

Ann-Christine Hågeryd, SGI

Samordningsansvar för stranderosion

Syftet med inventeringen

- Översikt över var stranderosion förekommer
- Underlag för fysisk planering
- Identifiering av riskområden
- Bedöma behovet av förstärkningsåtgärder

Samordningsansvar för stranderosion

Ann-Christine Hågeryd, SGI

- Pilotstudie - Vellinge och Sundsvalls kommuner

- Inventering av kända erosionsförhållanden
- Översiktlig kartläggning av erosionsförutsättningar

Samordningsansvar för stranderosion

Utvärdering av pilotstudien

- Lämplig metodik
- Variationer i underlaget från kommunerna
- Jordartskartans skala varierar
- Ej användbart för att bedöma risker för skyddsvärda objekt eller områden

Samordningsansvar för stranderosion

Uppgifter i enkäten

- län, kommun, namn
- årtal för skada
- geologi
- markanvändning
- strandtyp
- erosionsstatus
- erosionsskydd
- skala
- källa
- bilder

Samordningsansvar för stranderosion

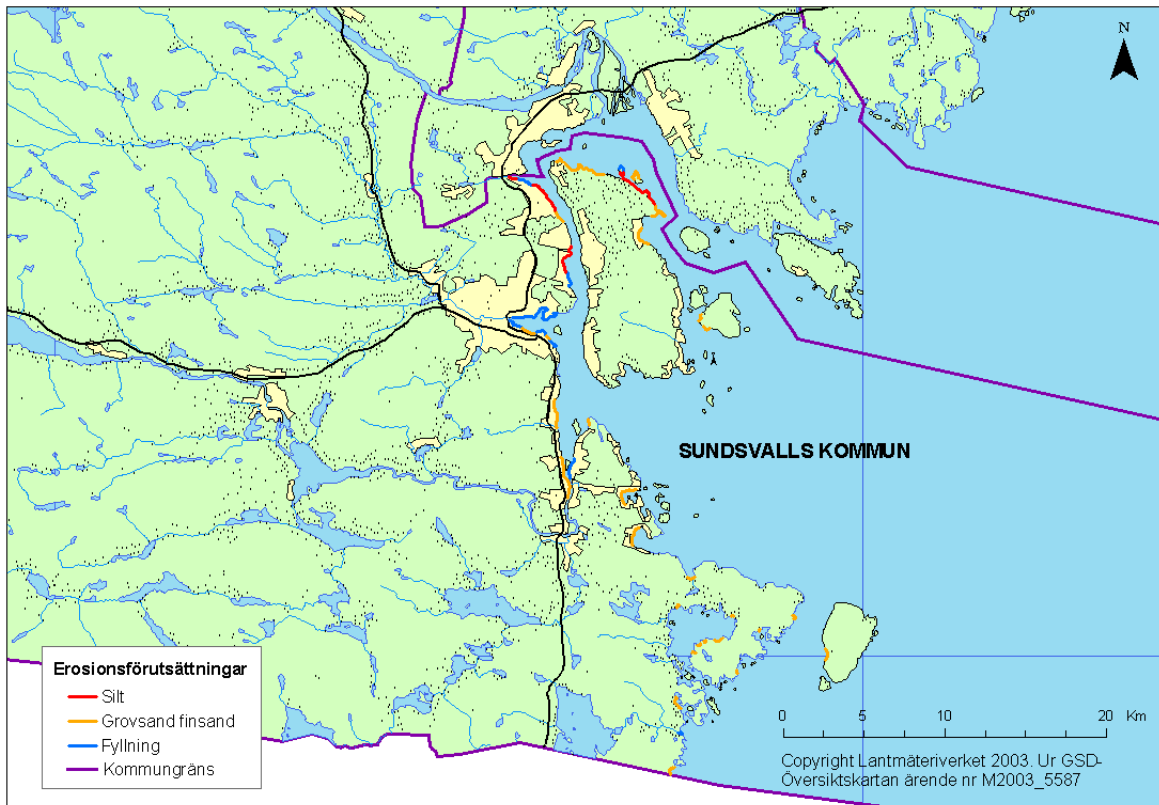
Ann-Christine Hågeryd, SGI

Lagring av data

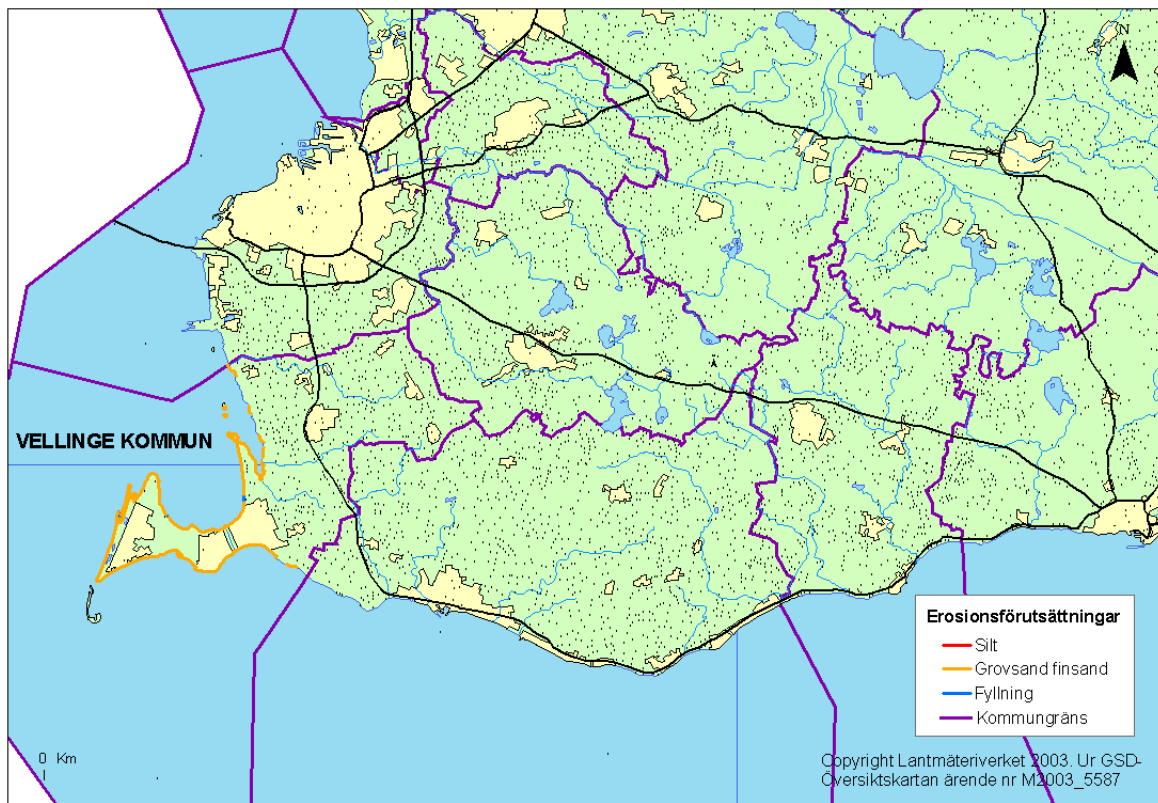
- Databasen har utarbetats i programmet Microsoft Access
- Databashanterare utvecklad i Microsoft Visual Basic 6.0
- Digital översiktskarta 1:250 000
- Detaljeringsgrad - underlagets skala eller den digitala kartans skala
- Redovisning av information: GIS-skikt i ArcView 8.3

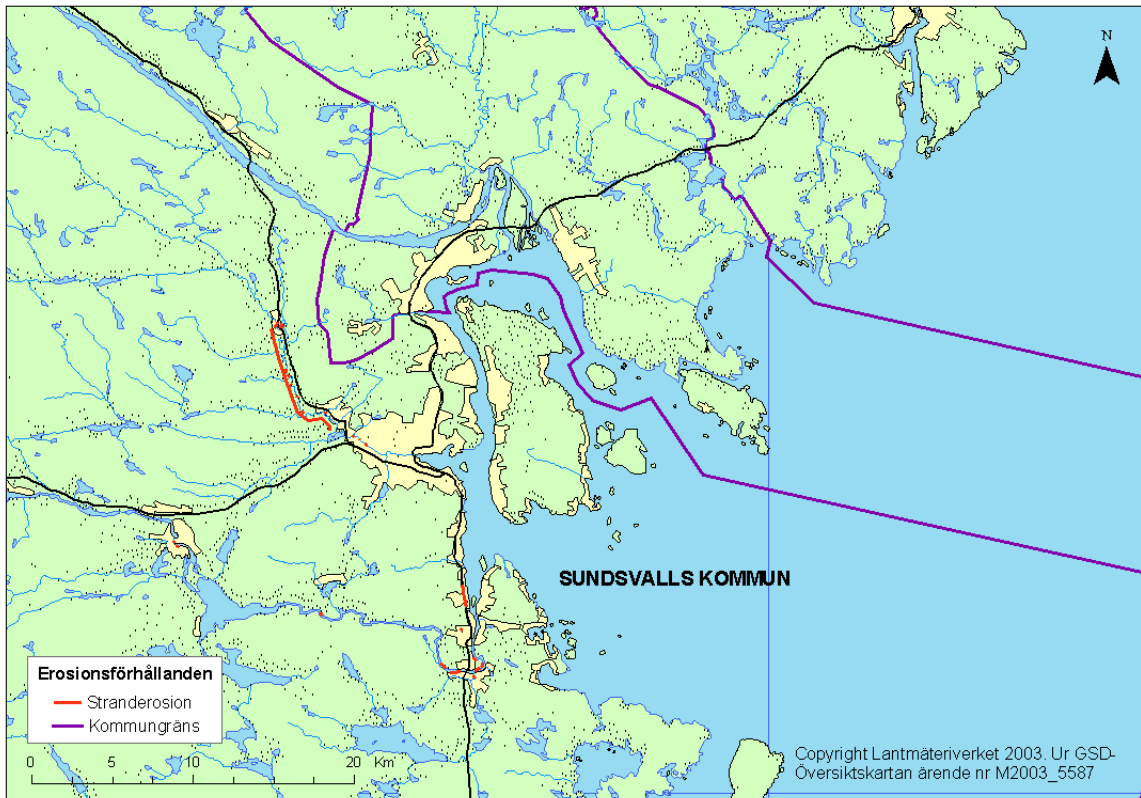

Samordningsansvar för stranderosion

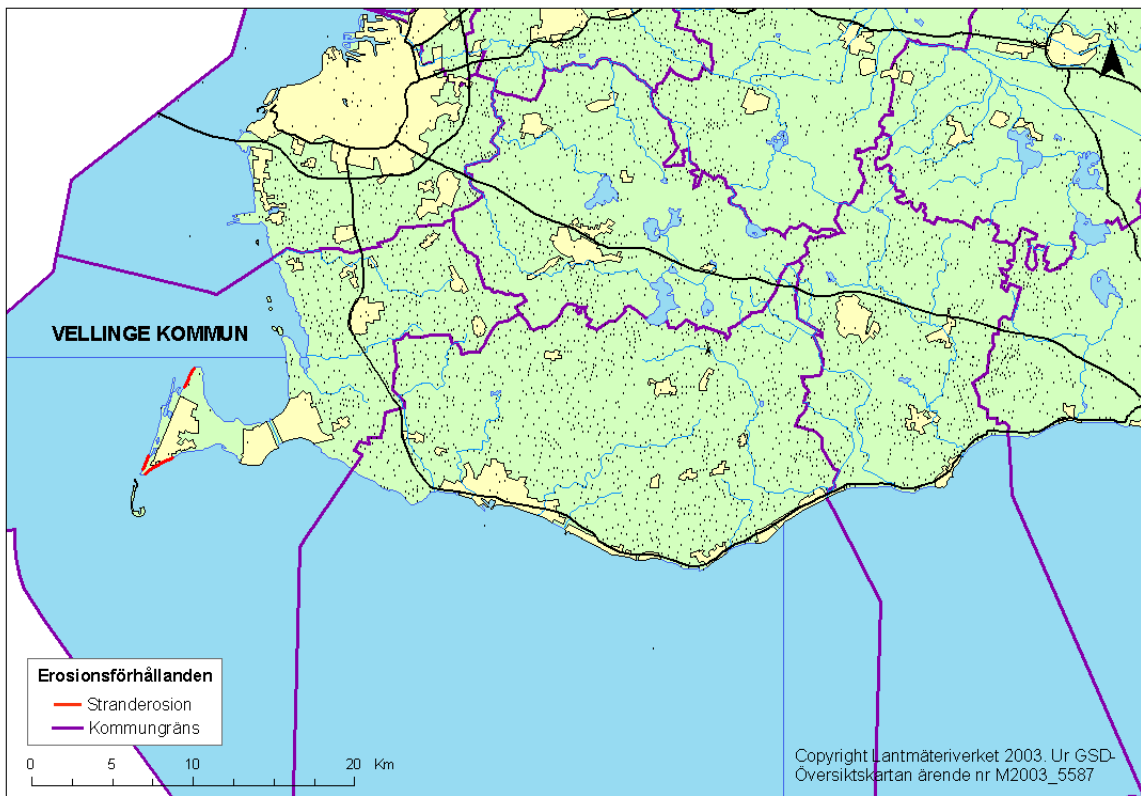

Ann-Christine Hågeryd, SGI

Ann-Christine Hågeryd, SGI

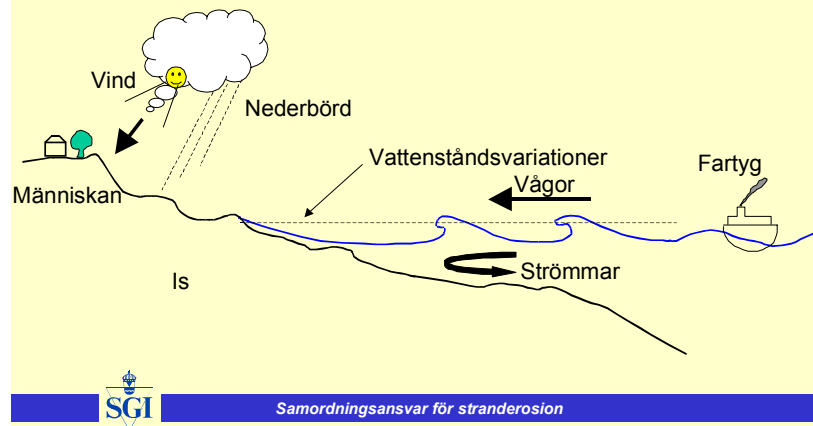
Kunskapsläget – statusrapporter

Mekanismer vid stranderosion

Samordningsansvar för stranderosion

Faktorer som påverkar stränderna

Samordningsansvar för stranderosion

Karin Rankka, SGI

Vad leder krafterna till?

- Erosion
  - Transport
  - Sedimentation
- } → Formförändringar

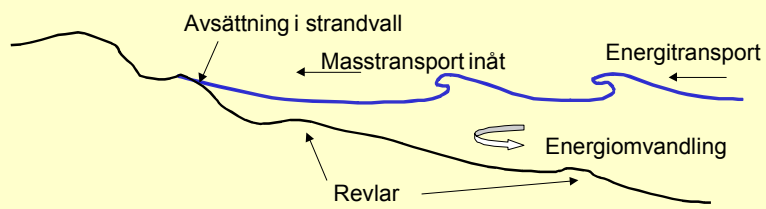
Samordningsansvar för stranderosion

Samordningsansvar för stranderosion

Sommarprofil

Samordningsansvar för stranderosion

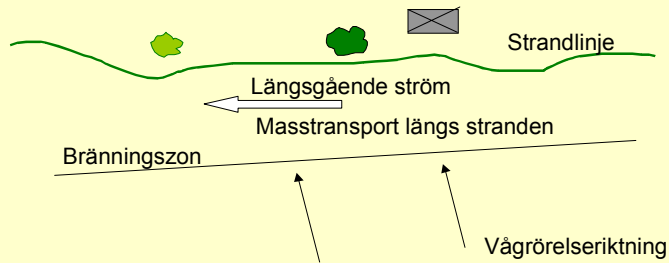
Karin Rankka, SGI

Vinterprofil

Samordningsansvar för stranderosion

Längsgående strömmar

Samordningsansvar för stranderosion

Karin Rankka, SGI

Hur kan man modellera förändringar hos stränderna?

- Vågor
- Strömmar
- Erosion, transport, sedimentation

Samordningsansvar för stranderosion

EROSIONSSKYDD

Typer
Dimensionering
Modellering

Samordningsansvar för stranderosion

Rapport sammanställd i samverkan med:

- Universitet/Högskolor
- Konsulter
- Kommuner

Samordningsansvar för stranderosion

Lars Johansson, SGI

Huvudtyper av erosionsskydd:

- Direkta erosionsskydd
- Indirekta erosionsskydd
- Återkommande underhåll

Samordningsansvar för stranderosion

Direkta erosionsskydd:

- Hövder
- Strandskoning
- Strömreglerande konstruktioner
- Energidämpande konstruktioner
- Vegetation
- Sponter och kajliknande konstruktioner
- Barriärer
- Friliggande vågbrytare

Samordningsansvar för stranderosion

Indirekta erosionsskydd

- Vågbrytare
- Hamnanläggningar
- Kajer
- Andra typer av konstruktioner

Samordningsansvar för stranderosion

Lars Johansson, SGI

Samordningsansvar för stranderosion

Samordningsansvar för stranderosion

Samordningsansvar för stranderosion

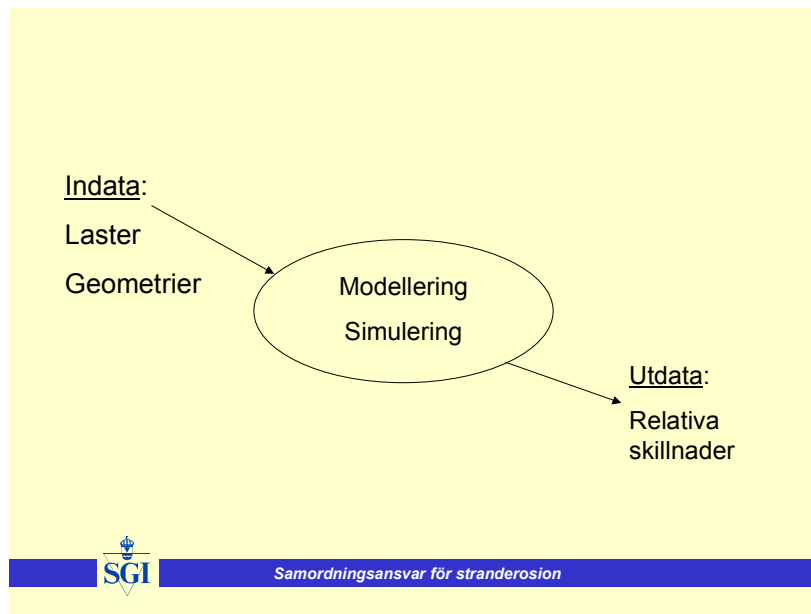
Lars Johansson, SGI

Formgivning och Dimensionering

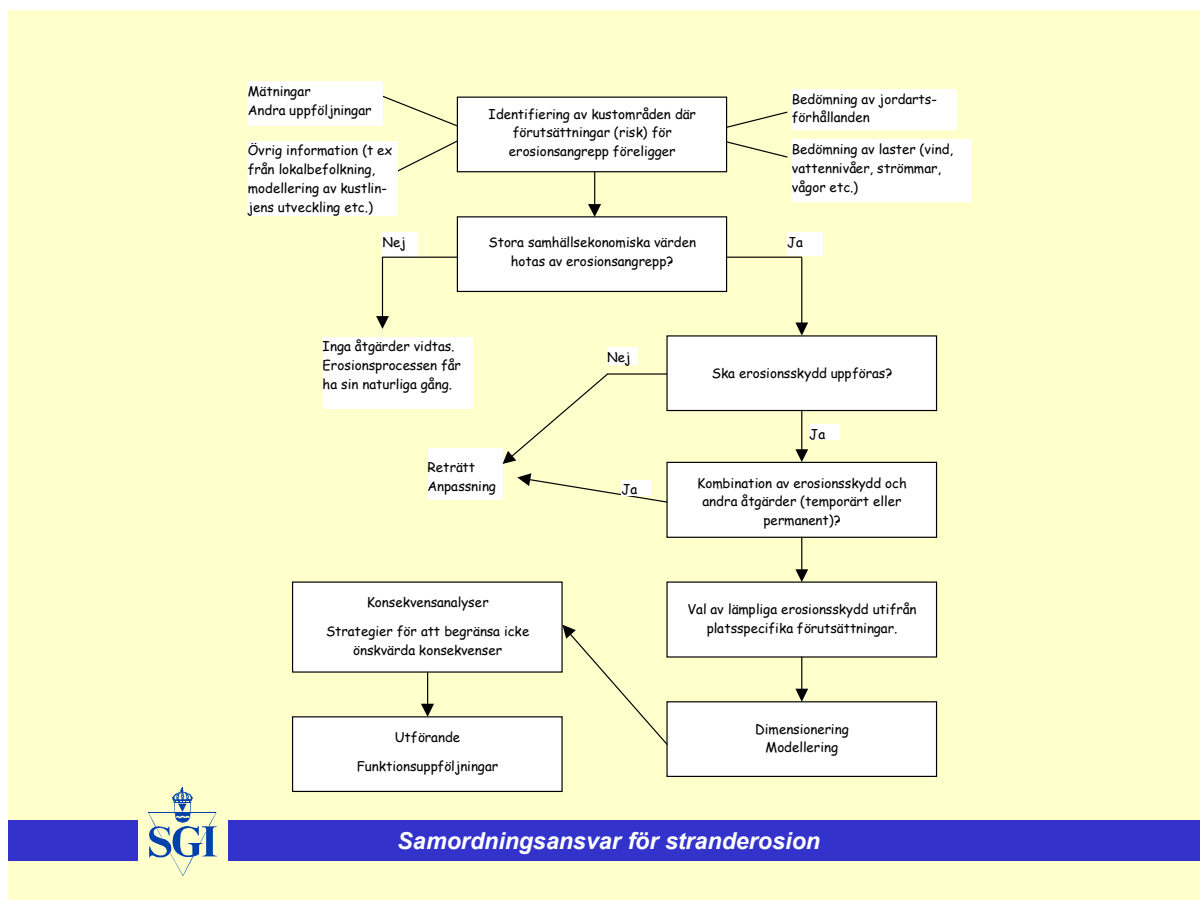
- Kustingenjörens erfarenhet
- Tidigare projekt (både inom och utom landet)
- Utländska manualer och handböcker (t ex CEM)
- Försök
- Modellering

Samordningsansvar för stranderosion

Lars Johansson, SGI

Ansvar och regler vid stranderosion

Samordningsansvar för stranderosion

Spelregler - stranderosion

- Många aktörer och intressenter
- Samhällets riktlinjer
- Klargöra frågor - ge tips

Samordningsansvar för stranderosion

Bengt Rydell, SGI

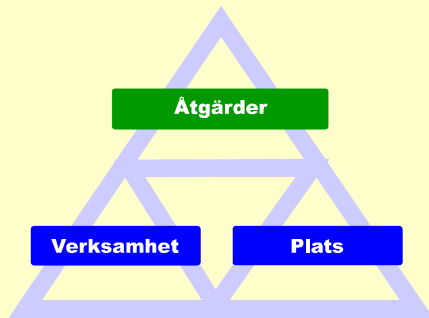
Ansvar och regler - innehåll

- Förhindra/begränsa skador
- Förebygga skador
- Exempel
- Fakta om lagar

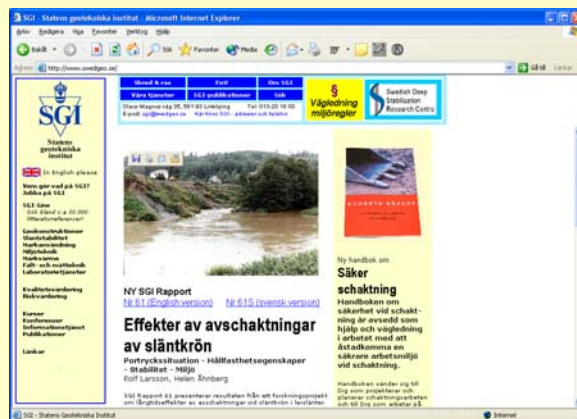
Samordningsansvar för stranderosion

Förhindra och begränsa skador av stranderosion

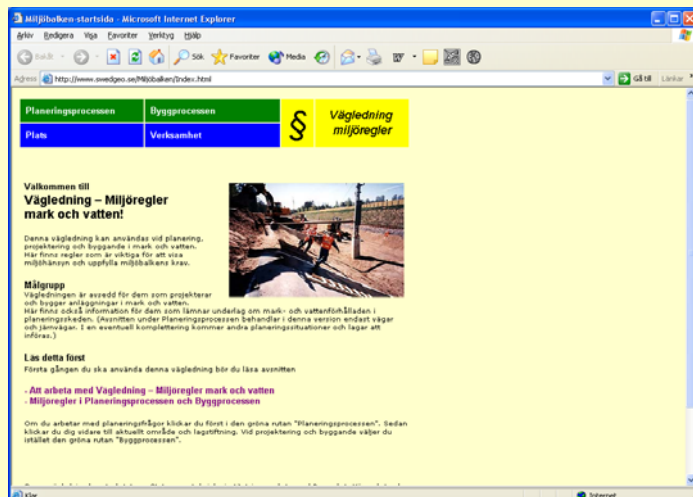
Samordningsansvar för stranderosion

www.swedgeo.se

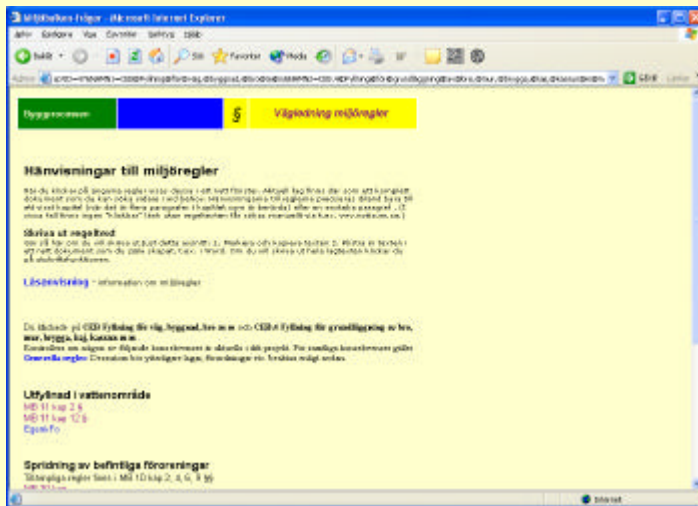
Samordningsansvar för stranderosion

Bengt Rydell, SGI

Samordningsansvar för stranderosion

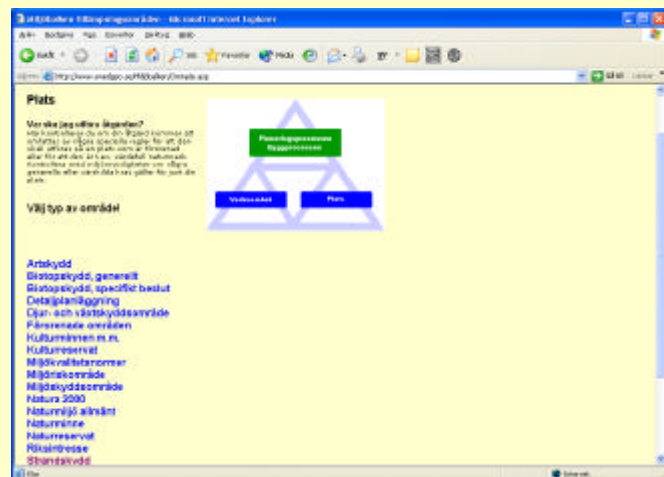
Utdrag ur Miljöbalken 11 kap 2§

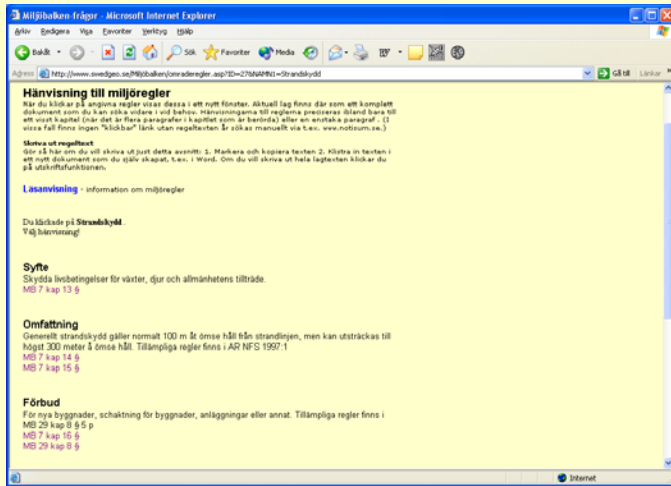
2 § Med vattenverksamhet avses

1. uppförande, ändring, lagning och utrivning av dammar eller andra anläggningar i vattenområden, fyllning och pållning i vattenområden, bortledande av vatten från eller grävning, sprängning och rensning i vattenområden samt andra åtgärder i vattenområden om åtgärden syftar till att förändra vattnets djup eller läge,
2. bortledande av grundvatten och utförande av anläggningar för detta,
3. tillförsel av vatten för att öka grundvattenmängden samt utförande av anläggningar och åtgärder för detta, och
4. åtgärder som utförs för att avvatta mark, när det inte är fråga om avledande av avloppsvatten, eller som utförs för att sänka eller tappa ur ett vattenområde eller för att skydda mot vatten, när syftet med åtgärden är att varaktigt öka en fastighets lämplighet för något visst ändamål (markavvattning).

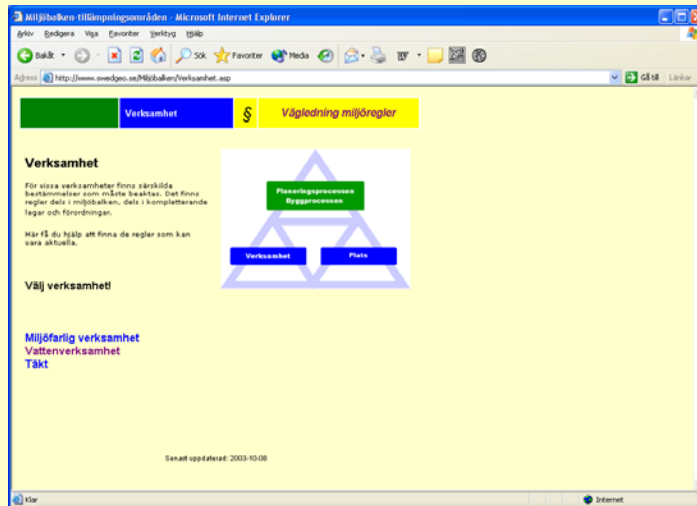

Bengt Rydell, SGI

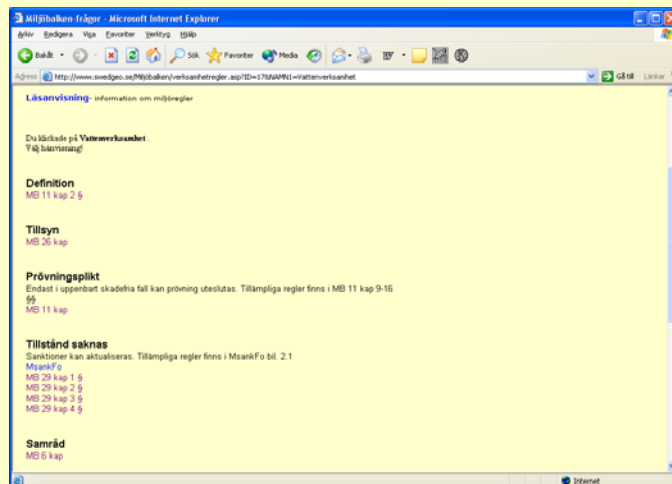

Samordningsansvar för stranderosion

Samordningsansvar för stranderosion

Bengt Rydell, SGI

Samordningsansvar för stranderosion

Förebygga skador av stranderosion

- **Översiktsplan** - identifiera miljö- och riskfaktorer
- **Detaljplan/områdesbestämmelser** - lämplig markanvändning
- **Bygglov/marklov** - utformning av bebyggelse eller markanläggningar

Samordningsansvar för stranderosion

Till sist...

- Vi är alla amatörer - på bredden
- Dialog och samverkan

Samordningsansvar för stranderosion

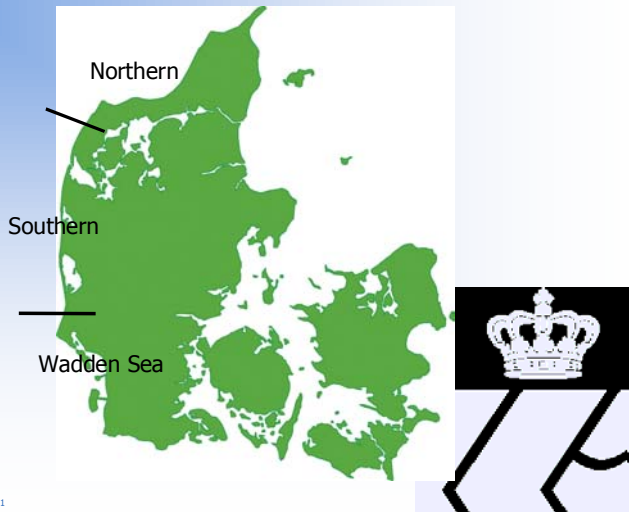
Bengt Rydell, SGI

Så skyddas kusterna i Danmark

Coastal protection strategies

Kystdirektoratet

Gr. 001-16-27 Nr.1

Klimaeffekt

Kystdirektoratet

Gr. 001-16-27 Nr.2

Christian Lastrup,
Kystdirektoratet, Danmark

Coastal protection strategies

Kystdirektoratet

Gr. 001-16-27 Nr.3

Coastal protection strategies

Kystdirektoratet

Gr. 001-16-27 Nr.1

Coastal protection strategies

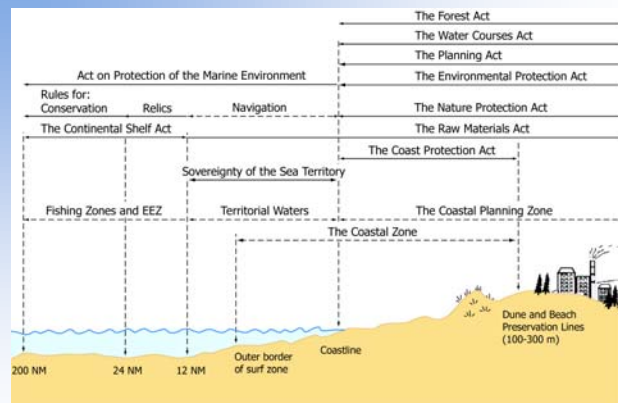

Kystdirektoratet

Gr. 001-16-27 Nr.5

Christian Lastrup,
Kystdirektoratet, Danmark

Coastal protection strategies

Kystdirektoratet

Gr. 001-16-27 Nr.6

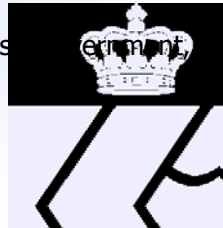
Coastal protection strategies

Principles

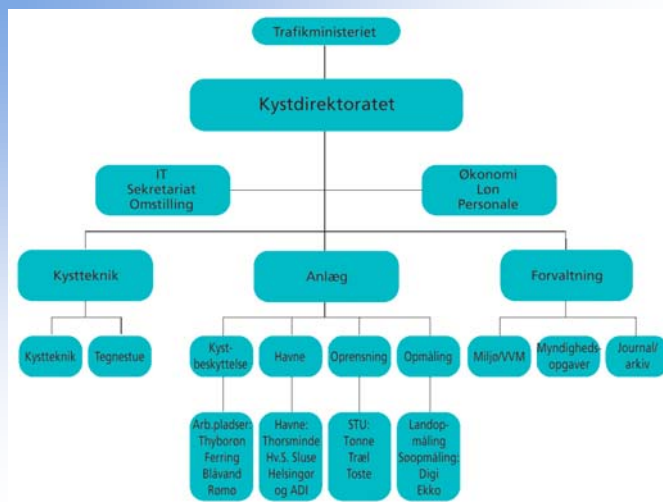
- flood protection when human life or property (buildings, infrastructure) is endangered
- erosion protection when property or infrastructure is endangered – except rural areas, environmental considerations are given a high priority

Funding

- North Sea coast and Wadden Sea coast: counties, municipalities
- other coasts: landowner

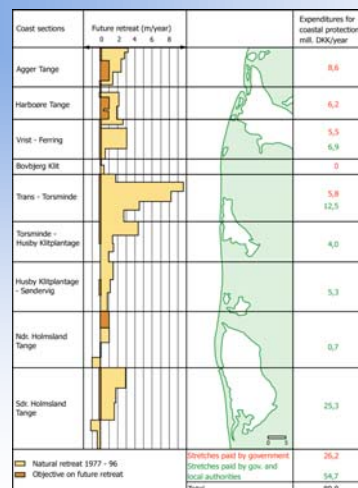

Organisationsplan for Kystdirektoratet

Christian Lastrup,
Kystdirektoratet, Danmark

Coastal protection strategies

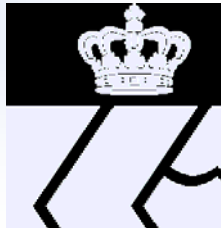

Coastal protection strategies

Kystdirektoratet

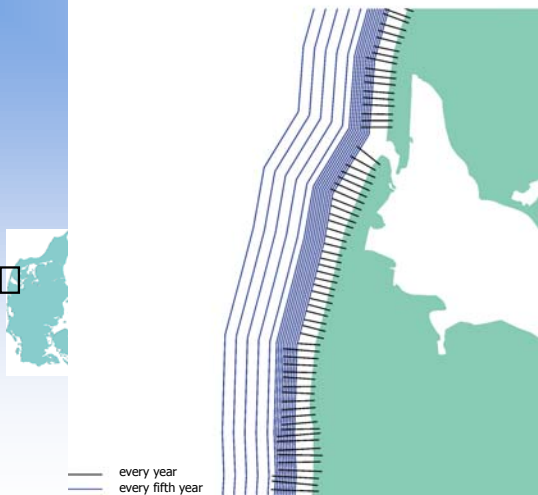
Coast sections	Future retreat (m/year)	1999	2000	2001	2002	2003	Av.
Agger Tange		0.1	1.6	2.8	5.5	8.6	5.0
Halskær Tange		0.2	0.2	0.2	0.2	0.2	0.2
Vind - Ferring		4.9	6.1	3.8	5.1	2.8	5.5
Borupgård Hå		7.5	4.3	5.6	3.3	5.6	6.9
		0	0	0	0	0	0
Tårns - Tommerås		0	4.6	6.3	6.1	7.0	5.8
		9	0	29.8	20.6	16.6	12.4
Tommerås - Hvide Klippebjerg		3.9	3.9	3.9	3.9	3.9	3.9
Hvide Klippebjerg - Sønderby		15.5	13.2	0	10.3	0	7.8
Nør. Hvideklædet Tange		3.3	0	0	3.2	0	1.3
Sø. Hvideklædet Tange		28.2	29.2	12.9	4.8	23.4	19.7
		23.7	27.3	26.8	33.0	24.8	26.1
		28.4	30.6	31.2	46.1	33.5	32.0
		78.1	78.1	78.1	78.1	78.1	78.1
		0.7	0.7	0.7	0.7	0.7	0.7
		2.4	2.4	2.4	2.4	2.4	2.4
		3.3	3.3	3.3	3.3	3.3	3.3
		6.5	6.5	6.5	6.5	6.5	6.5
		91.0	91.0	91.0	91.0	91.0	91.0

Gr. 001-16-27 Nr.10

Surveying lines

Kystdirektoratet

Gr. 001-16-27 Nr.1

Christian Lastrup,
Kystdirektoratet, Danmark

Coastal protection strategies

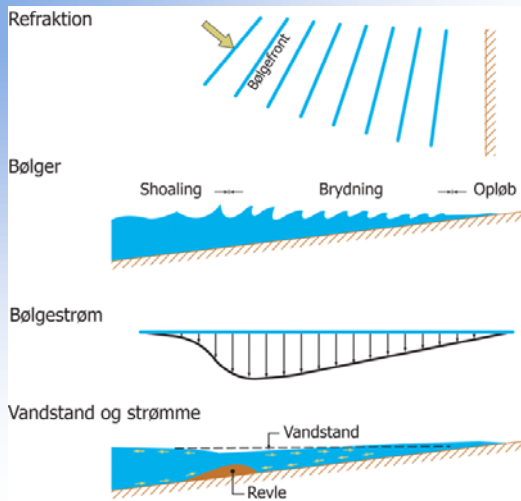
Kystdirektoratet

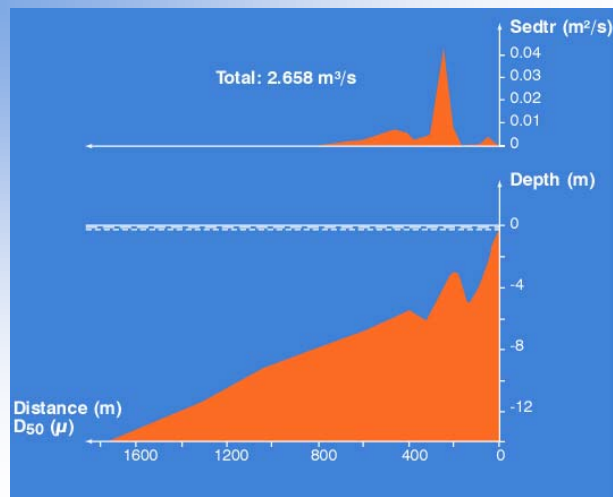
Gr. 001-16-27 Nr.12

Bølger på kyst

Gr. 001-16-27 Nr.13

Gr. 001-16-27 Nr.14

Christian Lastrup,
Kystdirektoratet, Danmark

Sediment Budget

Gr. 001-16-27 Nr.15

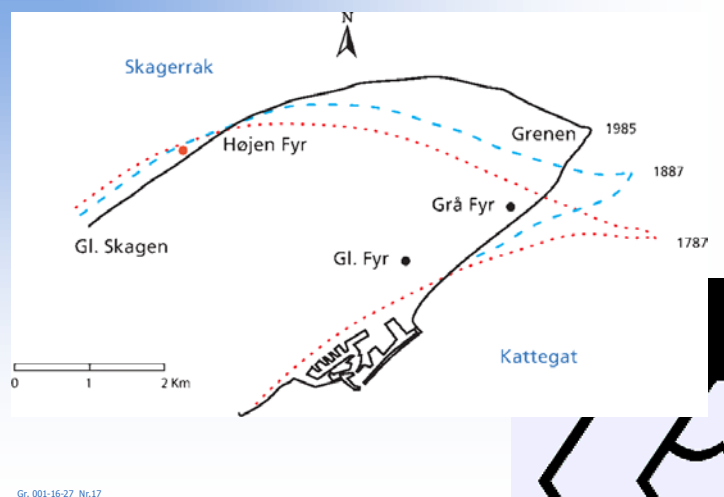
Sedimentbudget

Based on

- Bathymetry
- Geology
- Cross shore transport
- Model calculations

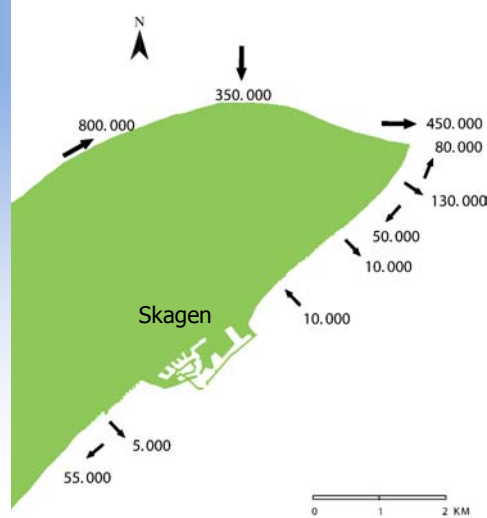

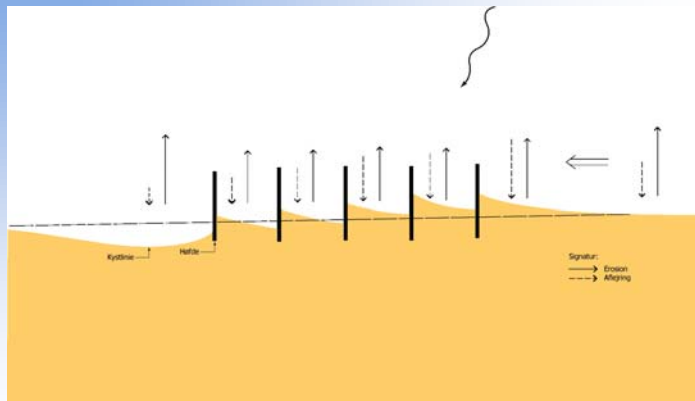
Skagens Odde Kystlinieudvikling

Christian Lastrup,
Kystdirektoratet, Danmark

Sedime

Gr. 001-16-27 Nr.19

Thyborøn

Gr. 001-16-27 Nr.20

Christian Lastrup, Kystdirektoratet, Danmark

Gr. 001-16-27 Nr.21

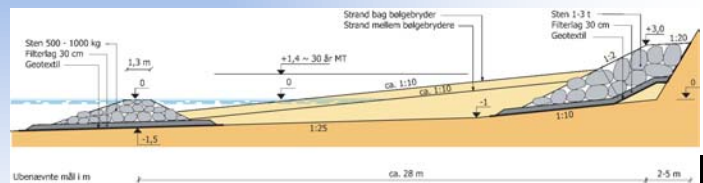

Gr. 001-16-27 Nr.22

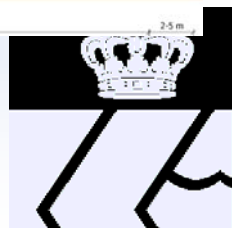

Gr. 001-16-27 Nr.23

Christian Lastrup, Kystdirektoratet, Danmark

Gr. 001-16-27 Nr.24

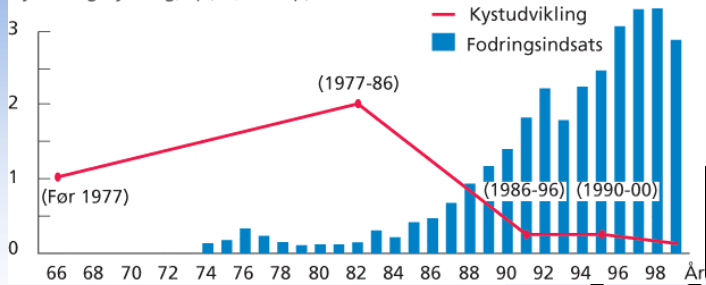

Kystudvikling og fodring

Fodringsmængde mio. m³

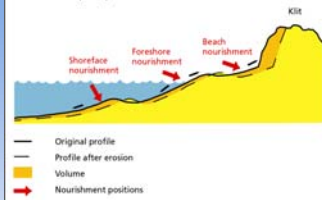
Kysttilbagevækst, vp(±6, klittop) m/år

Gr. 001-16-27 Nr.25

Coastal protection strategies

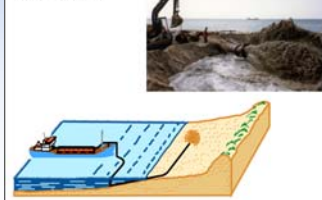
Nourishment principles

Shoreface nourishment

Beach nourishment

Foreshore nourishment

Gr. 001-16-27 Nr.26

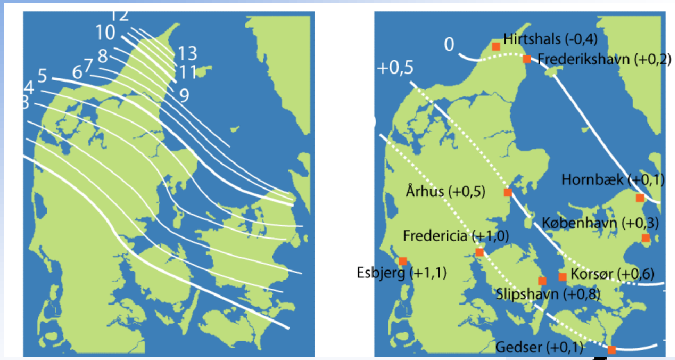
Christian Lastrup,
Kystdirektoratet, Danmark

Stadi

Gr. 001-16-27 Nr.27

Gr. 001-16-27 Nr.28

Coastal protection strategies

Gr. 001-16-27 Nr.29

Christian Lastrup,
Kystdirektoratet, Danmark

Coastal protection strategies

Gr. 001-16-27 Nr.30

Coastal protection strategies

Kystdirektoratet

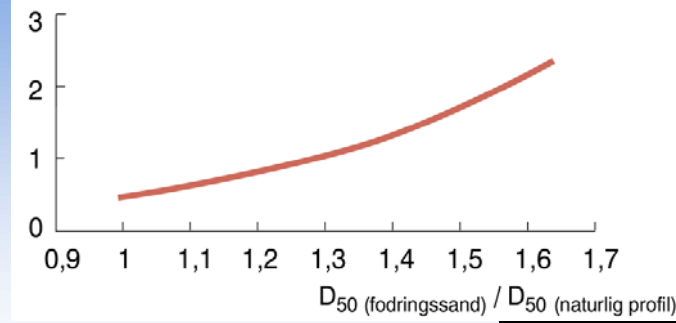

Gr. 001-16-27 Nr.31

Coastal protection strategies

Kystdirektoratet

Effektivitet

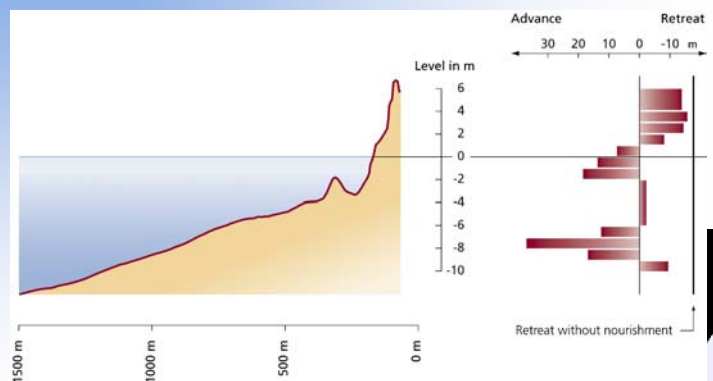

Gr. 001-16-27 Nr.32

Christian Laustrup,
Kystdirektoratet, Danmark

Coastal protection strategies

Effect of Sandbar Nourishment

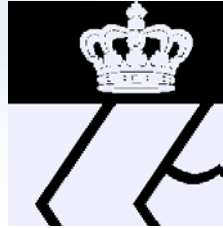
Gr. 001-16-27 Nr.33

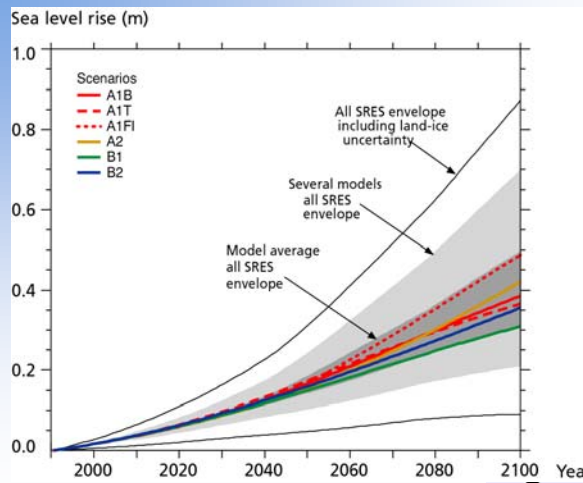
Coastal protection strategies

Gr. 001-16-27 Nr.34

Coastal protection strategies

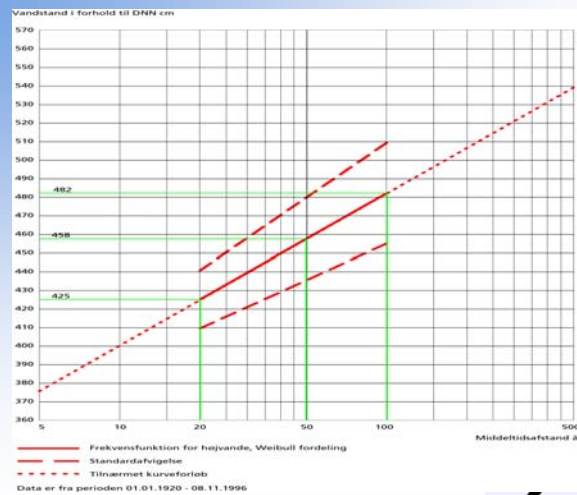

Gr. 001-16-27 Nr.35

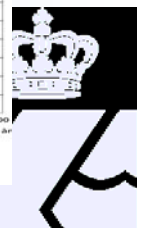

Christian Lastrup,
Kystdirektoratet, Danmark

Coastal protection strategies

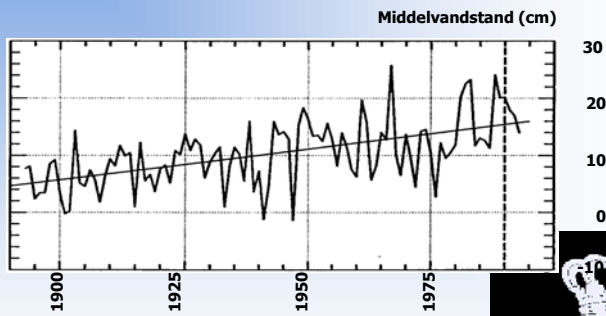

Gr. 001-16-27 Nr.36

Klimaeffekt

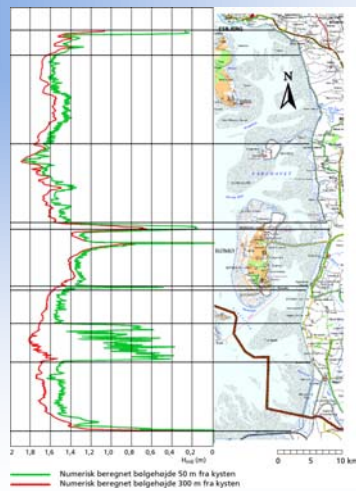
Middelvandstanden ved Esbjerg 1891/1990

Kystdirektoratet

Gr. 001-16-27 Nr.37

Coastal protection strategies

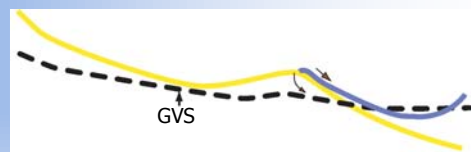
Kystdirektoratet

Gr. 001-16-27 Nr.38

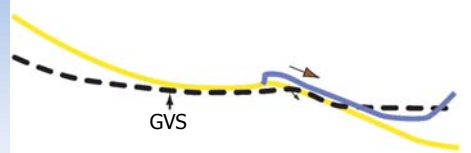
Christian Lastrup,
Kystdirektoratet, Danmark

Princip kystdræn

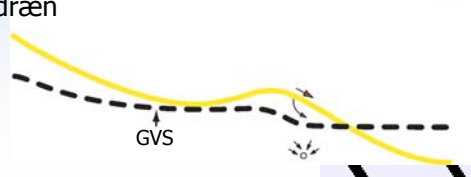
"Sommer"

"Vinter"

"Vinter" med dræn

Kystdirektoratet

Gr. 001-16-27 Nr.39

Stranderosion – fortsatt arbete

CfK – Centrum för Kustforskning

Ett svenskt nätverk för samverkan
inom ramen för kustprocesser

-
Stranderosion, Muddring/Dumpning,
Deponier, Hamnar, Kustprocesser,
Klimatförändringar.....

Seminarium om Stranderosion

Malmö, 2003-11-26

CfK – (början till) Ett Svenskt Kustnätverk

Hans Hanson, LTH
Lars Bergdal, Chalmers
Karin Borenäs, SMHI
Ingemar Cato, SGU
Klas Cederwall, KTH
Lars Johansson, SGI
Barbro Näslund-Landenmark, Räddningsverket
Anders Sellgren, LuTH

Hans Hanson,
Lunds universitet

CfK - Målsättning

Nätverket skall i sin verksamhet verka för:

- bryta traditionella fakultets- och vetenskapsgränser för att **främja forskningsfältet**
- verka som en kanal för **utbyte av information** om olika lokala och regionala initiativ
- ge möjlighet till koordination av svenska FoU-insatser i relation till olika EU-organ
- gemensamt kunna **verka mot** centrala och regionala **myndigheter**
- gemensamt försöka bevaka fältet i relation till forskningsorgan
- ett ökat **utbyte av kurser** och personal
- **samverkan** i projekt
- att **informera** om seminarier, kurser, symposier, konferenser mm i och utanför Sverige
- att initiera och stimulera **diskussion och debatt** rörande kustfrågor
- **information och rådgivning** gentemot kommuner, konsulter och entreprenörer.
- skapa en **databas** med aktuell forskning på området.

CfK – Inom Ramen för ENCoRe

ENCoRe

European Network for
Coastal Research

Initiativ inom EUs FP6
som
Network of Excellence

ENCoRe – network of

European coastal union EUCC
Dutch coastal research network NCK

Belgian coastal research network BENCORE
Danish coastal research network DANCoRe
UK coastal research network COZONE
Greek coastal research network HENCORE
Polish network INET
French coastal research network RG2C

New National Networks:
German, Irish, Italian, Spanish, Swedish (SweNCoRe?)

Hans Hanson,
Lunds universitet

WHY SHOULD WE JOIN ENCoRe?

- ENCoRe helps institutions to identify and find new partners for their research initiatives
- Institutions are kept informed about the latest developments in European coastal research
- Institutions receive financial support for their networking activities and the spreading of their knowledge

How can an institution request fundings to ENCoRe ?

To benefit from ENCoRe financial assistance, an institution must submit a proposal for a cooperation project during the elaboration of the Joint Programme of Activities (JPA).

What are the limitations of ENCoRe fundings ?

Only activities directed to networking and knowledge spreading are eligible to ENCoRe funding.

Moreover, the financial contribution of ENCoRe to a specific cooperation projects cannot exceed 25% of the resources engaged by the member institutions within this cooperation projects.

ENCoRe core disciplines

- Coastal geosciences
(Geology, Sedimentology, Hydrodynamics, Morphodynamics)
- Coastal Ecology
(Habitats, Water-quality, Eco-morphology)
- Coastal Engineering
- Coastal Socio-economics
- Integrated Coastal Zone Management Planning
- Coastal Data Processing
- Coastal Response to climate change

Hans Hanson,
Lunds universitet

Who is entitled to join ENCoRe

The ENCoRe network is open to the coastal community in general, and more specifically to:

- Coastal scientists of universities and research institutes in Europe
- Coastal engineers, planners and expert consultants
- Coastal practitioners

To qualify as an ENCoRe partner you must:

- Excel in at least one of the ENCoRe core-disciplines
- Participate in interdisciplinary projects
- Produce active input in ICZM
- Possess sufficient critical mass
- Contribute at least 5 full-time equivalent research capacity to international cooperation to ENCoRe activities????
- Dispose of own research funds secured throughout the duration of the network

What do you get from ENCoRe ?

- Support for finding relevant research partners
- Financial support for international cooperation (additional costs)
- Funding for development of own international ENCoRe-activities
- Benefit from experience of interdisciplinary research approaches and ICZM contributions
- Free access to ENCoRe training and education programmes
- Tools for sharing information and for communicating with research partners and end-users
- Expert advice for research programming and benchmarking

**Hans Hanson,
Lunds universitet**

ENCoRe funding is available for :

- All additional costs which are made for network activities and which are agreed in the annual ENCoRe network-programme.
- Note that regular institutional costs for infrastructure, scientific staff, & administration are not refunded.

Handlingsförslag:

Alla som är intresserade av att
medverka i CfK för vidare
deltagande in ENCoRe kontaktar

Hans.Hanson@tvrl.lth.se

**Hans Hanson,
Lunds universitet**

THE END

Statens geotekniska institut
Swedish Geotechnical Institute

SE-581 93 Linköping, Sweden

Tel: 013-20 18 00, Int + 46 13 201800

Fax: 013-20 19 14, Int + 46 13 201914

E-mail: sgi@swedgeo.se Internet: www.swedgeo.se